

UTSIKT VÄRMLAND

LÄNSSTYRELSENS TIDNING FÖR LANTBRUKARE I VÄRMLAND
NUMMER 2 JUNI 2011

Ur innehållet bl a
Klimatförändringarnas påverkan på jordbruket - sid 2
Flyghavre - sid 5
Gårdsreportage - Forsviks säteri sid 6-7
Kurser - sid 8-9

Klimatförändringarnas påverkan på jordbruket

Proteingrödor som till exempel ärtor kommer säkerligen att odlas i större utstäckning.

lika positiva. Varmare vintrar kan öka överlevnadschansen för skadevärdare, vilket kan leda till att skadeinsekter och svampangrepp blir fler. I ett varmare klimat finns även risken att ogrästillväxten blir större.

Blötare jordar

Ett förändrat klimat kommer sannolikt även medföra att det blir regnigare vintrar och torrare somrar, något som kan leda till såväl översvämningar som torrperioder.

– För mycket vatten kan vara lika problematiskt som för lite vatten, tror Dag Rogne. För att lösa problemet kan det komma att bli allt viktigare att fokusera på dränering och dikning. Minst lika viktigt är att välja grödor som klarar ett förändrat klimat. Exempelvis kan havre, som redan nu är en vanlig växt, bli ännu vanligare eftersom den tål mer vatten. Vatten kommer i framtiden sannolikt bli en strategiskt viktig fråga för lantbruket. Stöd för dikning och dränering är en av de frågor som LRF i Värmland nu driver inför framtiden.

Anpassa jordbruket till ett förändrat klimat

För att kunna planera och hantera de risker och möjligheter ett förändrat klimat kan innebära är det fördelaktigt, kanske till och med nödvändigt, att du som lantbrukare blir medveten om klimatförändringarnas påverkan på jordbruket. Därför kommer Länsstyrelsen Värmland, Naturbruksgymnasiet Lillerud, LRF i Värmland och Hushållningssällskapet i Värmland ordna seminariet "Lantbruk i förändrat klimat".

Anna-Karin Klasa 054-19 72 71

Klimatet håller på att förändras. Den globala medeltemperaturen har ökat med ca 0,8°C under de senaste hundra åren. Frågan är: Hur kan dessa förändringar komma att påverka jordbruket i Värmland?

De senaste 30 åren har ökningen av temperaturen varit drygt en halv grad. Jämfört med klimatförändringar längre tillbaka i tiden är denna temperaturuppgång anmärkningsvärt snabb och kraftig. Den snabba ökningen kan mycket sannolikt kopplas till de senaste århundradenas ökade koldioxidutsläpp.

Årstiderna ändras

Modellerna visar att en normal vinter i Värmland runt år 2100 är kortare och mildare med betydligt mindre snö. Våren kommer tidigare och hösten stannar senare än idag. Det kommer att regna mer, framförallt under vinterhalvåret men även under hösten och våren. Sommarhalvåret blir också varmare men det syns ingen skillnad eller rent av en liten minskning av nederbörden under sommaren. Modellerna visar också att andelen intensiv nederbörd ökar under hela året jämfört med idag.

– Inom jordbruket har vi redan sett vissa förändringar i klimatet, framförallt har mängden nederbörd ökat, säger Dag Rogne regionordförande i LRF Värmland. Intresset för klimatförändringarnas påverkan är stort bland Värmlands bönder och LRF

arbetar aktivt med frågan. Att lära sig att hantera konsekvenserna på ett bra sätt är viktigt. Vi måste också jobba för att vi kan utveckla vår näring i Värmland än mer för klimatets skull, menar Rogne.

Längre växtperiod...

Ett varmare klimat kan innebära att växtsäsongen blir längre och att vi kommer att kunna odla grödor som tidigare varit svåra att odla i vår växtzon.

... och nya grödor

– Kanske kommer grödor som majs, sojaböna och vårvete bli vanliga i Värmland, utvecklar Dag. Även proteingrödor som ärtor och åkerböna, vilka ofta används i djurfoder, kommer säkerligen att odlas i större utsträckning. Många proteingrödor lämpar sig väl för ett varmare klimat, samtidigt som de bidrar till att minska utsläppen. Vi minskar också transporterna över jordklotet med inhemska odling. I och med att intresset för energigrödor ökat kanske vi i framtiden kommer att odla mer raps, vilket används i dieseltillverkningen. Vi kanske också kan odla mer vete, vilket används vid framställningen av etanol. Även om ett varmare klimat kan leda till en längre växtperiod och nya grödor, finns det andra effekter som inte är

Mer information om seminariet "Lantbruk i förändrat klimat" hittar du på sid 9 i tidningen.

Mjölkkor ska hållas på bete – vad innebär det i praktiken?

Då Länsstyrelsen utförde beteskontroller på mjölkgårdar under sommaren 2010 kunde vi glädjande nog konstatera att samtliga djurhållare som vi besökte kände till beteskravet. Däremot såg vi att det, framför allt i lösdriiftsbesättningar, fanns oklarheter om just begreppet "hållas på bete".

Enligt djurskyddslagens ska nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader hållas på bete sommartid. Betesperioden ska i Värmland vara minst tre sammanhängande månader under perioden 1 maj – 15 oktober.

I lagstiftningen står också att "Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion ska anses hållna på bete om de varje dygn kommer ut på bete och

har tillgång till betesmarken under minst 6 timmar."

Beteskravet i praktiken

Beteskravet innebär att djurhållaren måste se till att samtliga djur som omfattas av beteskravet kommer ut på betesmarken varje dygn under betesperioden. Det räcker alltså inte med att fösa ut dem till grusplanen utanför ladugårdsporten och det räcker inte heller med att bara öppna portarna och låta djuren själva få välja om de vill gå ut eller inte.

Djuren ska ha tillgång till betet minst 6 timmar varje dygn. När alla djur väl kommit ut till betesmarken är det tillåtet att ha dörrarna till stallutrymmena öppna så att de själva kan välja om/när de vill gå in igen. Detta under förutsättning att dörrarna hålls öppna under minst 6 timmar så att djuren kan välja att gå ut igen. På så sätt uppfylls kravet på att

djuren har tillgång till betesmarken under så lång tid som krävs.

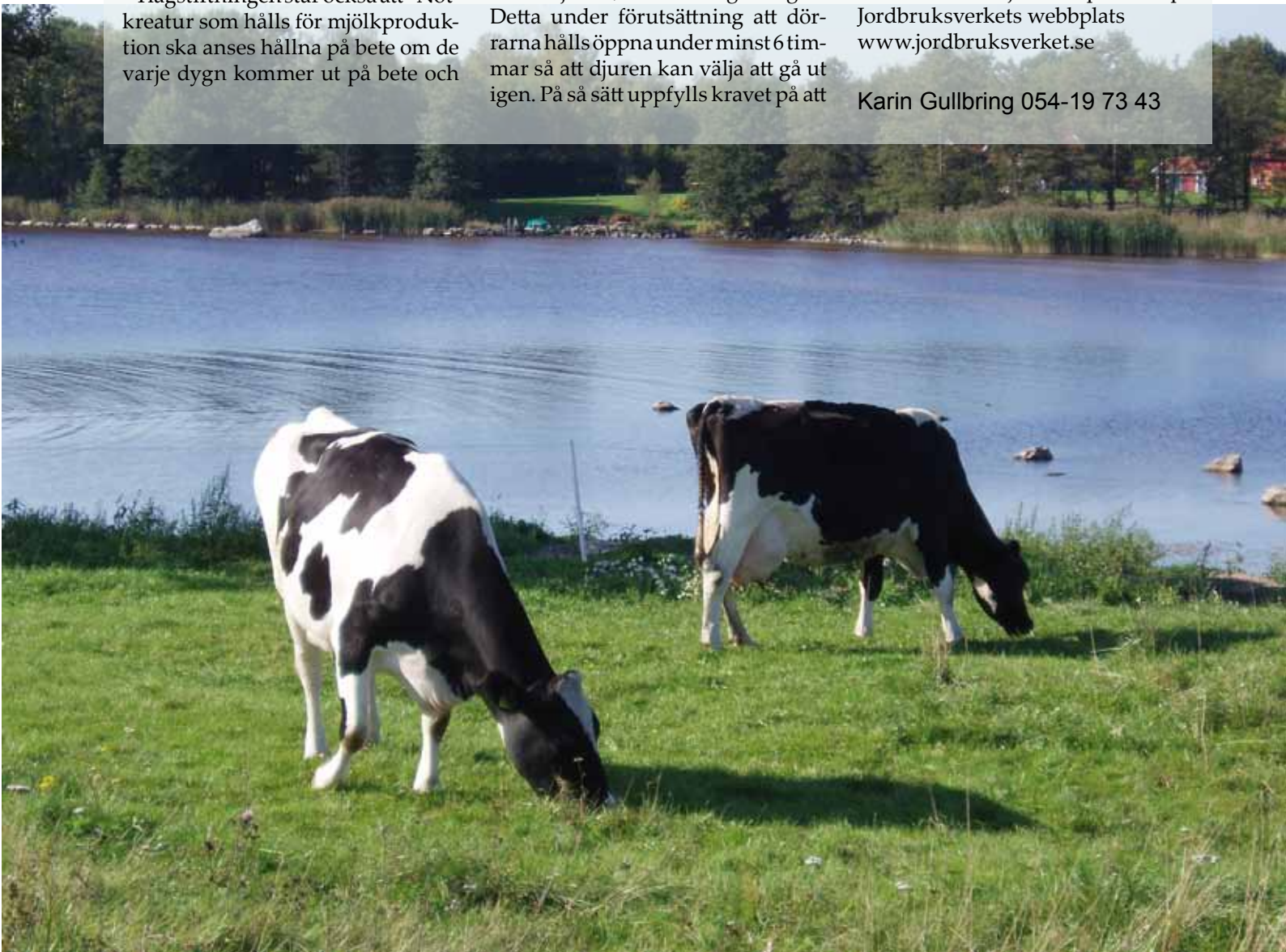
Det finns inget lagkrav på när på dygnet djuren ska hållas på bete utan bara att de ska hållas på bete minst 6 timmar per dygn.

Undantag i vissa situationer

Det finns tillfällen då man får hålla sina djur inne hela eller delar av dygnet även under betesperioden. Det gäller t ex om djur eller mark riskerar att skadas vid onormala väderförhållanden eller om man måste skydda djuren från allvarliga insektsangrepp. Om man använder sig av något av undantagen ska det dokumenteras t ex i stalljournalen.

Läs mer om mjölkkor på bete på Jordbruksverkets webbplats www.jordbruksverket.se

Karin Gullbring 054-19 73 43

Grisproducent Tvärvillkorskontroll - Hur ser det ut i din besättning?

Som grisproducent kan du få en tvärvillkorskontroll. De vanligaste bristerna beskrivs här. Varje lantbrukare bör fundera på hur det ser ut i deras besättning och hur problem kan undvikas.

Länsstyrelsen gör ett visst antal tvärvillkorskontroller varje år där vi tittar på allt från inköpt foder till stallutformning och djurhälsa. Notera att i vissa fall är djurskyddslagen strängare och det kan finnas ytterligare krav enligt svensk lag som måste följas utöver tvärvillkoren.

Strö/sysselsättningsmaterial

Grisars tillgång till strömedel/sysselsättningsmaterial har varit en stor debatt under en tid. Enligt tvärvillkoren ska grisar ha tillgång till material att undersöka och sysselsätta sig med, till exempel halm. Mängden

går inte att fastställa utan varierar med antal grisar, stallsystem och ålder. Klart är dock att grisarna ska ha tillgång till strö under deras aktiva del av dygnet. Suggor och gyltor ska ha konstant tillgång till bökbart material. Vissa undantag kan finnas i äldre stallar.

Ventilation

Ventilationen är en viktig del i grisarnas trivsel och miljön i grisstallar ställer stora krav på utformningen och funktionen. En felaktigt utformad eller trasig ventilation leder nästan alltid till sämre djurmiljö.

Ha för vana att titta över larm och var vaksam på djurens beteende. Om grisarna börjar lägga sig på gödselytan för att stallen är för varma är det troligt att ventilationen inte fungerar som det ska eller att den är underdimensionerad. Enligt tvärvillkoren måste ett fungerande larm finnas som larmar om ventilationen

stängs av på grund av strömavbrott eller liknande. Djur som lägger sig i gödselrännan blir ofta skitiga vilket också kan leda till tvärvillkorsavvikelse.

Hantering av sjuka djur

Sjukboxar används ibland till friska djur då beläggningen är hög. Detta leder ibland till att sjuka djur inte kan tas om hand i ett särskilt utrymme. Ett sjukt djur ska behandlas och isoleras, om så är lämpligt eller avlivas utan dröjsmål.

Överbeläggning

På grund av pressad ekonomi, långa slaktköer, större kullar finns risken att det blir en överbeläggning. Risken är naturligt störst innan slakt och man bör ha en plan för att hantera situationen om den uppkommer.

Emma Mickelin 054-19 72 84

Fakta - Tvärvillkor

Du som söker gårdsstöd, miljöersättningar, handjursbidrag och några andra jordbrukarstöd måste följa tvärvillkoren. Annars riskerar du avdrag på dina stöd.

Tvärvillkoren bidrar till att bevara jordbruksmarken i gott skick, förbättra miljö och djurmiljö, minska smittspridning och att vi får säkrare livsmedel. De ska också bidra till en långsiktigt hållbar jordbruksproduktion.

Läs mer

om tvärvillkoren på
Jordbruksverkets webbplats
www.jordbruksverket.se

Flyghavre – ett allvarligt problem

Det finns fortfarande områden i vårt län med mycket flyghavre. På somliga håll tenderar den till och med att öka.

Vänerbygden är värst drabbad men den har spridits också till andra delar av Värmland, inte minst beroende på en omfattande handel med hö och halm och ökad maskinsamverkan. Det är mycket viktigt att vi tar problemet på allvar. Flyghavre sätter ner skörden både kvantitativt och kvalitativt. Under senare år har flera utsädesodlingar blivit underkända på grund av förekomst av flyghavre.

Sprids på många sätt

Flyghavre etablerar sig ofta med några få plantor till exempel under en kraftledning (sprids med fåglar) utefter en väg eller på mark som stått översvämmad. Den förökar sig snabbt, både beroende på god spridningsförmåga och stor fröproduktion. Kärnor från enda planta kan på tre år ge upphov till 10 000 nya kärnor. Framför allt är etableringen god i vårsådda grödor. Vallodling och träda är bra växtföljdsåtgärder mot flyghavre.

Håll fälten under uppsikt

Från midsommar och framåt ska man gå över fälten åtminstone en gång i veckan, även om man inte haft flyghavre förut. Har man ett begränsat antal plantor är handplockning den effektivaste och billigaste metoden. Kom bara ihåg att den måste upprepas både en och två gånger eftersom inte alla plantor gror samtidigt

Ska bekämpas enligt lag

Enligt lag är man skyldig att hålla fälten fria från flyghavre. Om man trots uppmaning inte vidtar åtgärder

kan länsstyrelsen verkställa plockning på lantbrukarens bekostnad.

Växtodlingsprodukter som innehåller flyghavrekärnor får inte transporteras, förvaras eller hanteras så att flyghavre kan spridas. Detta innebär att transporter utanför gårdens ägor alltid ska vara täckta. Avfall som innehåller flyghavre måste förstöras genom bränning.

Gunnar Nilsson 054-19 72 55

Flyghavreplantan är ofta högre än den omgivande grödan och vippan är yvig och gles

Flyghavrens värsta fiende

Att plocka flyghavre är tidskrävande och arbetsamt och infaller under en tid då man skulle vilja göra något annat. Man kanske rentutav skulle kunna tänka sig att betala för att få lite hjälp.

På Värmlandsnäs har Elisabeth Hidén och Felicia Pettersson under devisen Flyghavrens värsta fiende! startat ett lite annorlunda företag inom jordbrukssektorn. Mot ersättning kan lantbrukare som har svårt att hinna med att plocka flyghavre få hjälp.

Elisabeth och Felicia är uppvuxna i lantbrukarfamiljer och tycker att det är både intressant och viktigt att plocka flyghavre. De har god erfarenhet och säger sig ha plockat ända sedan de var små, så de känner igen flyghavreplantor. Att sedan få både motion och sol är ju inte heller helt fel.

Kontakta oss gärna

Om du behöver hjälp med flyghavreplockning kan du kontakta Elisabeth 073-040 78 05 eller Felicia 073-074 49 53 för ytterligare information.

Forsviks säteri "Christian Hidén Greppar Näringen"

Christian tror att ett miljöstödd i form av transportbidrag för att få ned priset på stallgödsel skulle göra det intressantare att sprida gödsel på skiften där den verkligen behövs.

Christian Hidén driver Forsviks säteri på Värmlandsnäs och är en av de första lantbrukarna i Värmland som fått ett "startbesök" inom Greppa Näringen. Christian tror att rådgivningen kommer att vara till nytta både för miljö och plånbok.

Greppa Näringen är ett kostnadsfritt rådgivningsprojekt för lantbrukare och målet är minskade utsläpp av klimatgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel med bibehållen eller ökad lönsamhet för gården. Projektet har funnits i 10 år i södra Sverige och i år introduceras Greppa Näringen i Värmland. Till en början riktas rådgivningen till avrinningsområden runt Averstadån, Slöan/Tarmsälven och Ekholmssjön/Kyrkebysjön. Målet är att kunna utöka med ytterligare områden så att fler lantbrukare kan ta del av projektet.

Startbesök

I avrinningsområdet runt Averstadån är det nu flera lantbrukare som har anslutit sig till Greppa Näringen. Målet är att de miljöförbättringar som görs på varje gård gemensamt ska

bidra till en lägre miljöbelastning för hela området.

– Jag tror att rådgivningarna inom Greppa Näringen kommer att vara en bra hjälp för både miljön och plånboken, berättar Christian. Under det första rådgivningsbesöket ska rådgivaren bland annat göra en växtnäringsbalans tillsammans med lantbrukaren. Växtnäringsbalansen visar hur stort överskottet eller underskottet är av kväve, fosfor och kalium. Tillsammans med en aktuell markkartering där man genom jordprover tar reda på markens innehåll av kväve, fosfor och kalium har man sedan ett bra underlag för kommande gödslingsplanering.

– På Forsvik har vi under 40 år, fram till för två år sedan, bedrivit slaktsvinsuppfödning, fortsätter Christian. Det avspeglar sig i resultatet från markkarteringen där flera skiften visade sig innehålla mycket höga halter av både fosfor och kalium. På sådana skiften kan vi vara sparsamma med gödslingen och använda oss av rätt sorts gödsel, vilket gynnar både miljön och ekonomin.

Flera spännande rådgivningsbesök

Efter startbesöket ska rådgivaren och lantbrukaren ha gjort en gemensam rådgivningsplan för tre år framåt. Ett rådgivningsbesök inom Greppa Näringen kallas modul. Det finns ett 30-tal olika moduler för lantbrukaren att välja mellan. Christian tycker att "Klimatmodulen" verkar intressant.

– Klimat och klimatanpassning genomsyrar de flesta verksamheter idag och här finns det en hel del vi kan jobba med på lantbrukssidan. Modulen "Precisionsodling" är han också intresserad av. Christian har en spruta med GPS-styrd sektionavstängning och den vill han komplettera med en kvävesensor. På så sätt kan han få en mer exakt dosering och

Gårdsfakta

**Forsviks säteri,
Värmlandsnäs, Säffle**

Drivs av: Christian och Cecilia Hidén

Produktion: Spannmålsodling; korn, havre, vete, oljeväxter och ekologisk råg

Areal: 460 ha åker

Övrigt: Kör på entreprenad på ca 200 ha

placering av växtskyddsmedel samt sprida flytande kväve på ett optimalt sätt. Vid startbesöket diskuterades också modulen "Växtföljd och bördighet". I den modulen tar man bland annat upp uthålligheten i odlingen, bördighet, odlingsekonomi, miljö, klimat och växtskydd. 2013 är det dags att göra en uppföljande växt-näringsbalans.

- Då får vi se om de miljöåtgärder jag gjort på gården gett resultat, avslutar Christian.

Malin Eliasson, 054-19 72 12

Christian Hidén är en av de första lantbrukarna i länet som anslutit sig till projektet Greppa Näringen. Målet är att så många lantbrukare som möjligt i ett område ska gå med. Då tror vi på bäst resultat både för ekonomi och miljö.

greppa näringen

Greppa Näringen

- är ett samarbete mellan Jordbruksverket, LRF och länsstyrelserna.

- startade 2001 i Skåne, Halland och Blekinge län. Idag finns Greppa Näringen i hela södra och mellersta Sverige, i 17 av Sveriges 21 län.

- har hittills genomfört över 30 000 gårdsbesök till drygt 9 000 medlemmar (2010)

LÄS MER på www.greppa.nu

Lär dig mer!

Blomstervandringar

Följ med på blomstervandring i några av Värmlands ängs- och betesmarker. På ängarna vid Mjögsjöhöjden kan du till exempel få se slättegubbe, fältgentiana, slätterblomma och kattfot.

I betesmarkerna i Visnums-Kil kan vi också få se slättegubbe, samt många andra arter.

Max 20 deltagare per vandring

Tid: 30 juni, kl 18.30-21.00

Plats: Mjögsjöhöjden, Gunnarskog

Tid: 5 juli, kl 18.30-21.00

Plats: Visnums-Kil, Kristinehamn

Kostnad: Gratis

Frågor: Maria Sundqvist, LSTS växel

Anmälan: Senast 23 juni

Fältvandring – ängssvampar

I de välhävda och magra ängs- och betesmarkerna på Malmbäckarna finns många intressanta och sällsynta ängssvampar. Frida Turander leder oss runt och vi får lära oss att upptäcka och känna igen några av svamparna. Exakt datum bestäms med ganska kort varsel eftersom svampsäsongen är svår att förutspå. **Anmäl ditt intresse** så kontakter vi dig när det blir dags.

Max 20 deltagare

Tid: September, lördag eller söndag

Plats: Malmbäckarna, Hagfors

Kostnad: Gratis

Frågor: Maria Sundqvist, LSTS växel

Anmälan: Senast 19 aug

Fågel- och blomstervandring

I augusti kan vi få se rastande vadare på väg söderut och även en del änder och gäss. När vi sett oss mätta på fåglar går vi ner för att titta på växterna ute på strandängen. Här brukar man kunna få se den ovanliga strandskräpan och den rödlistade grönskärnan. Medverkar gör Thomas Landgren, tillsynsman i naturreservatet Inre Kilsviken.

Max 20 deltagare

Tid: 18 aug, kl 16.00-19.00

Plats: Inre Kilsviken

Kostnad: Gratis

Frågor: Maria Sundqvist, LSTS växel

Anmälan: Senast 11 aug

Vassa liar

En praktisk kurs där det finns möjlighet att lära sig vassa både traditionella liar (på slipsten) och knackeliet (med hammare). Vägbeskrivning och annan praktisk information skickas till alla anmälda före kursen.

Max 15 deltagare

Tid: 20 juli, kl 12.00-16.00

Plats: Gränsjön i Älgå församling (mellan Arvika och Årjäng)

Kostnad: Gratis

Frågor: Lise Wichmann Hansen, LSTS växel

Anmälan: Senast 12 juli

Lieslätter

En praktisk kurs där vi lär oss slättert teknik samt lite ergonomi och säkerhet. Vägbeskrivning och annan praktisk information skickas till alla anmälda före kursen.

Max 15 deltagare

Tid: 21 juli, kl 8.00-16.00

Plats: Gränsjön i Älgå församling (mellan Arvika och Årjäng)

Kostnad: Gratis

Frågor: Lise Wichmann Hansen, LSTS växel

Anmälan: Senast 12 juli

ANMÄLAN samtliga kurser

Du kan anmäla dig till våra kurser på **KOMPASS** - www.kompass.lrf.se

eller till Länsstyrelsens reception 054-19 71 05.

LSTS växel 054-19 70 00 för frågor/intresseanmälan till kursansvarig.

Lär dig mer!

Att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat

För att kunna planera och hantera de risker och möjligheter ett förändrat klimat kan innebära är det fördelaktigt, kanske till och med nödvändigt, att du som lantbrukare blir medveten om klimatförändringarnas påverkan på jordbruket. För att öka medvetenheten om hur lantbruket kan komma att påverkas av ett förändrat klimat kommer Länsstyrelsen Värmland, Naturbruksgymnasiet Lillerud, LRF Värmland och Hushållningssällskapet Värmland att ordna seminariet "Lantbruk i förändrat klimat".

Under seminariet kommer vi att prata om följande ämnen:

Block 1: Klimatförändringarna och dess påverkan på det Värmländska lantbruket

Block 2: Djurhälsa i ett förändrat klimat

Block 3: Grödval och växtskydd i ett förändrat klimat

Block 4: Markförhållanden och maskinval i ett förändrat klimat

Tid: 4 okt

Plats: Naturbruksgymnasiet, Lillerud

Kostnad: Kostnadsfritt. Lunch och fika betalas av deltagarna

Frågor: Anna-Karin Klasa och Daniel Hedeås, LSTS växel

Anmälan: Senast 16 sept

Reparation av timrade byggnader

Praktisk timmerlagning. Vi reparerar en timrad ekonomibyggnad och diskuterar samtidigt byggnadshistoria, virkeskvalitet, redskap, hantverkskunskap och byggnadsteknik. Kurserna leds av timmerman Robert Lindgren.

Max 12 deltagare

Tid: 26-27 aug, kl 10.00-16.00

Plats: Kontakta Sara Bodin Olsson för mer information.

Kostnad: 1100 kr (inkl moms)

Frågor: Sara Bodin Olsson, LSTS växel

Anmälan: senast 12 aug

Växtodling

Erfarenhetsgrupp om ekologisk odling med tema växtnäring

Första träffen är i fält på en gård med ekologisk växtodling. Andra träffen är på sal då vi följer upp växtodlingssäsongen 2011 och diskuterar vidare om växtnäringsförsörjning inför nästa år. Vi tar upp växtföljdens betydelse, vilka gödselmedel som kan användas, gödslingsekonomi för olika grödor.

Tid: Första träffen i juli och den andra under hösten

Plats: Ekologisk gård

Kostnad: Första träffen är kostnadsfri. Träffen på sal kostar 300 kr, exkl moms

Intresseanmälan: Daniel Hedeås eller Malin Eliasson, LSTS växel

Inspirationskväll tema ekologisk produktion

Träffen är vid en ekologisk gård på lämpligt ställe i länet. Vi tittar på årets grödor och gör en rundvandring i fält med diskussion om t ex grödval, gödsling och ogräsreglering. Vi pratar även om efterfrågan och marknad för ekologiska produkter. Kom gärna med förslag på vart årets inspirationskväll ska vara.

Tid: Aug

Plats: Efter önskemål

Kostnad: Kostnadsfri

Frågor: Daniel Hedeås, LSTS växel
Mer information finns på vår webb www.lansstyrelsen.se/varmland

Valldag

Vi planerar även en valldag. Mer information på vår webb www.lansstyrelsen.se/varmland

ANMÄLAN samtliga kurser

Du kan anmäla dig till våra kurser på KOMPASS - www.kompass.lfr.se
eller till Länsstyrelsens reception 054-19 71 05.

LSTS växel 054-19 70 00 för frågor/intresseanmälan till kursansvarig.

Markavvattning

– rättigheter och skyldigheter

I Länsstyrelsens arkiv finns cirka 1500 markavvattningsföretag i jordbruksmark registrerade. En ägare eller delägare av ett markavvattningsföretag får och ska underhålla anläggningen, men många företag saknar en aktiv styrelse. Vi får ta emot allt fler klagomål på att diken och utlopp till sjöar inte rensas.

De företag som förvaras hos Länsstyrelsen avser tidsperioden 1928 och senare. Underlaget består av kartor och textunderlag som beskriver vad som gäller för respektive företag. Tidigare bildade företag förvaras hos Lantmäteriet och hur många som finns där är inte helt utrett i dagsläget.

Allt fler ringer till oss och klagar på att markägare inte rensar sina diken eller utlopp till sjöar som ingår i markavvattningsföretag. Som delägare i ett markavvattningsföretag kan man bli skadeståndsskyldig om underhållet av diken eller andra delar i vattenanläggningen inte sköts.

Rättighet och skyldighet att underhålla

Att vara ägare eller delägare av ett dike, invallning eller sjösänkning innebär att man har både rättighe-

ter och skyldigheter att underhålla anläggningen. Diken ska rensas och underhållas efter behov och till den bredd och det djup som finns inskrivet i vattendomen. För invallningsföretag ska pumpar och vallar skötas. För sjösänkingsföretag är det oftast utloppsvattendraget som ska underhållas. Problemen med dessa gamla markavvattningsföretag är att det oftast saknas en aktiv styrelse och dessutom är många områden som är markavvattningsföretag bebyggda med sommarstugor eller åretruntboenden.

Kostnader ska delas

Alla som har nytta av en markavvattning ska vara med och dela på de kostnader som uppstår i samband med underhållet. I de markavvattningsföretag som finns registrerade, finns en så kallad fördelningslängd. Den upprättades i samband med att företaget bildades. Utifrån den beräknade nyttan (båtnad) som respektive markägare fick genom markavvattning, fördelades kostnaden på samtliga deltagare. Ju mer mark som nyttogjordes, desto större andel skulle man stå för.

Rensningar av diken utfördes vid behov och ibland så ofta som vart tredje år eller oftare. Det finns till och med domar där detta står inskrivet.

Länsstyrelsen satsar på information

Vi vill med detta säga att om du har diken på din mark, kan du höra av dig för att få utrett om dikena ingår i ett markavvattningsföretag. Det finns även diken som inte är registrerade som markavvattningsföretag, men även här gäller att man måste underhålla dikena. Dock får var och en bekosta rensningen på sin egen mark i de fallen och problem kan uppstå om nedströms granne inte vill rensa sitt igensatta dike. Då finns inget tvångsmedel att ta till som i fallet om diket ingår i ett markavvattningsföretag.

Länsstyrelsen har planer på att göra informationsinsatser om de här frågorna under hösten 2011. I skrivandets stund är dock ingenting klart ännu.

Naturvårdshänsyn

I samband med dikesrensningar kan även andra lagrum omfattas, bl a artskyddsförordningen, biotopskyddet i jordbrukslandskapet, Natura 2000 områden mm. Kontakta därför alltid Länsstyrelsen innan dikesrensningar utförs.

Peter Andersson 054-19 72 89

Hejda lupiner och jättebalsamin

Blomsterlupin och jättebalsamin är exempel på främmande arter som tagits in i landet som prydnadsväxter. När de sprider sig utanför trädgårdarna kan de utgöra ett hot mot mångfalden, eftersom de effektivt konkurrerar ut andra växtarter. Åsikterna om dem är delade, men nu börjar det höjas röster om att deras spridning måste hejdas.

Blomsterlupinen är inte en ursprunglig svensk art utan har tagits hit från Nordamerika som trädgårdsväxt. Visst kan den pryda sin plats i trädgården, men den sprider sig effektivt även till andra miljöer.

Arter som inte är lika bra på att konkurrera om ljus och utrymme trängs undan av lupinen, som ofta tar över totalt när den väl fått fäste. Därför är det allvarligt när den etablerar sig i artrika miljöer som till exempel ängsmarker, eller långa artrika vägkanter.

Vi har väl alla sett långa vägsträckor som kantas av enbart lupiner. Även insektslivet kan drabbas, eftersom många fjärilar och vildbin är beroende av särskilda värdväxter, som lokalt kan konkurreras ut av lupinerna.

En annan så kallad invasiv art är jättebalsamin, som ursprungligen kommer från Himalaya. Den sprätter iväg sina frön upp

till sju meter bort från moderplantan. Även jättebalsamin kan snabbt ta över miljöer där den fått fäste.

Hjälp till att hindra spridningen

Både blomsterlupin och jättebalsamin sprider sig med frön. Bästa sättet att bekämpa dem är därför att se till att de inte får sätta frö. Jättebalsaminens rötter sitter ganska löst, så plantorna kan gärna dras upp hela. Den som försökt dra upp lupinernas långa pålrötter vet att risken för ryggsnitt är överhängande. Små bestånd av lupin kan istället gärna grävas upp med rötterna. Större bestånd av båda arterna kan bekämpas genom slåtter strax innan blomning. Se till att röja så nära marken det går. Nya skott kan växa upp, så röjningen måste upprepas senare under sommaren. Ta bort växtmaterialet efter varje röjning. Var ihärdig och fortsatt att bekämpa bestånden under flera år.

Maria Sundqvist 054-19 72 25

Läs mer på www.miljo.fi
Sök på blomsterlupin
respektive jättebalsamin

Lupin

Två nya kontrollansvariga på Länsstyrelsen

Ulrica

– Jag har växt upp på en bondgård norr om Molkom och har från start varit intresserad av det mesta som hör till jord- och skogsbruk. Efter utbildningen till naturvårdsbiolog med skoglig inriktning har jag provat på olika jobb, bland annat som skogsvårdskonsulent. De senaste fyra åren har jag jobbat som fältkontrollant i Värmland och sedan mars i år som kontrollansvarig av EUs lantbruksstöd.

Ulrica Jansson 054-19 73 40

Hanna

– Jag är uppvuxen i en liten ort utanför Uppsala som heter Knivsta. Efter gymnasiet utbildade jag mig till naturvårdsbiolog på Uppsala Universitet och jag inriktade mig främst på naturvård i odlingslandskapet. Som på ett bananskal halkade jag tvärs över landet och fick jobb som fältkontrollant här i Värmland. Nu, fem år senare, har jag rotat mig ordentligt både i Värmland och på Länsstyrelsen och ser fram emot de nya utmaningar jag får i rollen som kontrollansvarig.

Hanna Pernler 054-19 73 50

Posttidning B

Länsstyrelsen Värmland
651 86 KARLSTAD

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Dåliga vallar - vanligt fel vid kontrollerna 2010

Riktig vallgröda viktigt

Det måste finnas en riktig vallgröda om man söker grödkod 50, slåtter- eller betesvall på åker, och har åtagande i kompensationsbidrag eller miljöersättningar. Om det har kommit in mycket vecketåg i vallen eller om den har blivit tuvig godkänns den inte vid en fältkontroll. Använd istället grödkod 49, ej godkänd slåtter- eller betesvall på åker, för de vallar som är dåliga. För skiften med grödkod 49 kan man endast få gårdsstöd. Ännu bättre är att ordna en växtföljd där vallen regelbundet förnyas!

Viktigt att anmäla

En annan vanlig kontrollanmärkning i miljöersättning för vallodling

och certifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion är att grödan inte har skördats eller betats. Även slåtter- eller betesvall med kompensationsbidrag måste skördas eller betas. Anmäl snarast till Länsstyrelsen när du inser att ett skifte inte kommer att bli skördat eller betat. När en kontroll är påbörjad är det för sent att ändra.

Växtodlingsplan

Om man har åtagande i miljöersättning för miljöskyddsåtgärder, cer-

tifierad ekologisk produktion eller kretsloppsriktad produktion måste det finnas en ifylld växtodlingsplan. Tyvärr har växtodlingsplanen saknats vid en del kontroller. Nytt för 2011 är att alla som har åtagande i miljöskyddsåtgärder måste skicka in sin växtodlingsplan till Länsstyrelsen senast den 30 juni.

Lennart Andersson

054-19 72 24

Länsstyrelsen Värmlands tidning för lantbrukare i Värmland

Utgivare: Länsstyrelsen Värmland, 651 86 KARLSTAD
Utkommer med 4 nummer per år.

E-post: varmland@lansstyrelsen.se. **Ansvarig utgivare:** Malin Eliasson 054-19 72 12

Redaktion: Emma Mickelin, Roger Bergqvist, Malin Eliasson, Maria Sundqvist.

Formgivning: Birgitta Skager

Foto: Länsstyrelsen Värmland, Sandra Kylbrant

Tryck: Elanders Sverige AB **Upplaga:** 4 400 ex. **Publ nr:** 2011:09

Vid byte av adress

Vårt adressregister för tidningen Utsikt ändrar vi själva. Därför är det viktigt att du meddelar adressändringar till: Länsstyrelsen Värmland, Lantbruk/tidningen Utsikt, 651 86 Karlstad.

Tel: 054-19 70 00 eller e-post: varmland@lansstyrelsen.se märkt "Lantbruk/tidningen Utsikt"

Länsstyrelsen
Värmland

EUROPEISKA UNIONEN